خیلی سبز!

بر اساس سبک جدید امتحانات نهایی

۶۰٪ نمره پذیرش دانشگاه

ویژه ارتقاء معدل

پایه دوازدهم

ماجرای بیست جامع شناسی ۳

حبیبه صالح‌نژاد ـ فرشته انصاری

درسنامه | سؤال‌های امتحانی با پاسخ تشریحی | امتحان نهایی

- بیش از ۸۵۰ سؤال امتحانی شامل سؤال‌های امتحان نهایی و تألیفی به صورت طبقه‌بندی شده همراه با پاسخنامه‌ی تشریحی
- درسنامه‌های کاملاً یاددهنده به همراه جدول‌ها و نمودارهای کاربردی و کادرهای "حالا تو بگو" برای بهبود فرایند یادگیری
- پاسخ کامل به فعالیت‌های متن کتاب درسی
- خلاصه درس‌های مختصر و مفید برای دوره کردن سریع مطالب در ایام امتحانات به صورت QRکد
- امتحان‌های نوبت اول و دوم

Jet Questions

سؤال‌های پیشرو برای بیست گرفتن

حتماً در مورد تفاوت‌های فرهنگی که میان کشورهای مختلف وجود داره، مطالب زیادی خوندین یا شنیدین و مدام این تفاوت‌ها رو با فرهنگ خودمون مقایسه کردین.

یکی از کشورهایی که در صدر جدول این مقایسهٔ فرهنگی وجود داره، کشور ژاپنه. می‌خوام یه موضوع جالب از فرهنگ این کشور براتون تعریف کنم.

یکی از همکارام که دبیر زبان انگلیسی یکی از مدرسه‌های بزرگسال کشور ژاپنه، تعریف می‌کرد:

موضوع یکی از درسام در مورد جوک‌گفتن بود. قبل از این‌که بریم سر کلاس، همکارای انگلیسی‌زبانم، گفتن واااای این یکی از سخت‌ترین موضوعاس و عزا گرفته بودن؛ ولی از اون‌جایی که من ایرانی بودم (و هر ایرانی ذاتاً خیلی اهل جوک‌گفتن و بگو بخنده)، با خودم گفتم مشکلی برای من پیش نمیاد. با اعتمادبه‌نفس کامل رفتم سر کلاس و پای تخته نوشتم موضوع درس «جوک».

خب دوستان هر کدوم با سؤالات دبلیو اچ سؤالاتتون رو در این مورد مطرح کنید. دیدم همین‌جوری دارن متعجب نگاه می‌کنن و شروع کردن به پچ‌پچ‌کردن. یکی گفت ببخشید ما نمی‌دونیم منظور شما از جوک چیه!!

منم شروع کردم براشون توضیح‌دادن که جوک چیه و چند تا جوک بین‌المللی گفتم ولی اونا بدون هیچ تغییر در صورتشون فقط پرسیدن: «یعنی طرف آدم احمقی بوده؟ ... معلومه که اشتباه کرده! ... آخه چه‌طور نفهمید فلان چیزو و ...» گفتم واقعاً خنده‌دار نبود؟ بامزه چی؟

گفتن شاید توو مدرسه بهمون یاد داده باشن یا تو اخبار خونده باشیم ولی نمی‌دونستیم که توو زبان انگلیسی بهش می‌گن جوک!

دوباره با کمی مشورت کردن و با قیافهٔ ذوق‌زده گفتن فهمیدیم! بعد برام یه جوک ژاپنی گفتن. جوک نبود راستش بازی با کلمات بود. مثل یک ضرب‌المثل باحال.

وقتی کلاس تموم شد، همکارم گفت: دیدی چه‌قدر درس سختی بود؟ چون ژاپنی‌ها نمی‌دونن جوک چیه! مردم ژاپن اصلاً به دیگران نمی‌خندن. به نظرشون اشتباهات آدم‌ها خنده‌دار نیست. در عوض خاطرات خنده‌دار تعریف می‌کنن یا با کلمات بازی می‌کنن ...

حالا واقعاً به نظر شما، ماها که از هر موضوع و اتفاقی که توو جامعه می‌افته جوک می‌سازیم، کار درستی می‌کنیم، یا این ژاپنی‌های سرد و خنک که مسائل اجتماعی رو سوژهٔ خنده نمی‌کنن؟ بخندیم تا دنیا به رومون بخنده یا چی؟؟؟

نوبت می‌رسه به تشکر از مؤلف‌های خوب و کاردرست این کتاب که مثل همیشه آموزش شما رو اولویت خودشون قرار دادن و این کتاب رو به عالی‌ترین و کامل‌ترین شکل ممکن تألیف کردن؛ سپاس فراوان از خانم‌ها صالح‌نژاد و انصاری بزرگوار.

و هم‌چنین خسته نباشید می‌گم به خانم‌ها طاهری و قموشی همکاران خوب واحد تألیفمون و تیم بی‌نظیر واحد تولید خیلی‌سبز.

تقدیم به

دانش‌آموزان دوازدهم انسانی که اهل تکاپو و رشد و تعالی‌اند و در جهت سازندگی خود و جامعه تلاش می‌کنند.

مقدّمهٔ مؤلفان

«جامعه وقتی فرزانگی و سعادت می‌یابد که خواندن، کار روزانه‌اش باشد.»

کتاب جامعه‌شناسی دوازدهم دارای مفاهیم و مباحث **متنوع** و **بسیاری** است که به صورت **زنجیره‌ای** به هم متصل‌اند، به این معنا که هر درس از هر فصل، مقدمه‌ای برای درس بعدی و نتیجه‌ای برای درس قبلی است؛ بنابراین یادگیری صحیح به شرطی انجام می‌شود که دروس را در یک **توالی منطقی** مطالعه کنید. توصیه می‌شود از **حفظ کردن صِرف** پرهیز کنید زیرا تا مطالب تفهیم نشوند، انگیزه‌مندی جهت ادامهٔ مطالعه و لذت‌بخشی از مباحث را از دست خواهید داد. تلاش ما در این کتابِ کمک‌درسی بر این بوده تا مطالب کتاب جامعه‌شناسی ۳ به صورت **طبقه‌بندی و دسته‌بندی‌شده** و قابل فهم در اختیار شما قرار بگیرد، ولی فراموش نکنید هیچ‌گاه، هیچ کتاب کمک‌آموزشی نمی‌تواند جایگزین کتاب اصلی باشد؛ بنابراین توصیهٔ ما به شما این است که هر دو کتاب را **توأمان** مورد مطالعه قرار دهید.
نکتهٔ مهم دیگری که حتماً می‌بایست به آن توجه کنید این است که با **مباحثه‌کردن** پیرامون کتاب و حتی مطالب بیشتر بدانیم و بخوانیم در کلاس درس، فضای کلاس خود را پر شور و نشاط کنید؛ بنابراین نسبت به برنامه‌هایی مثل اخبار و **میزگردهای فکری** در خصوص مباحث اجتماعی که در **تلویزیون** پخش می‌شود و یا در **رسانه‌های معتبر** ارائه می‌گردد، حساسیت بیشتری نشان دهید و با دیدن این برنامه‌ها و تطابق آن‌ها با مفاهیم کتاب سطح اطلاعات و **دانش علمی** خود را افزایش دهید. نکتهٔ دیگر این‌که برای فهم بهتر این کتاب لازم است تا دروس کتاب **جامعه‌شناسی ۱** را یک بار، حتی اگر شده به صورت گذرا و سریع مرور کنید، زیرا بسیاری از مفاهیم کتاب جامعه‌شناسی دهم، پایهٔ مطالعه در کتاب جامعه‌شناسی ۳ می‌باشد.

عزیزان، قبل از مطالعه و استفاده از این کتاب کمک‌آموزشی به نکات زیر توجه کنید:

- هر درس با یک درس‌نامه که از متن اصلی کتاب اقتباس شده شروع می‌شود. در این بخش همهٔ مطالب به دقت مورد **تقسیم‌بندی** و **طبقه‌بندی** قرار گرفته‌اند تا چشم شما راحت‌تر بتواند مطالب را بیابد و درک مطالب آسان شود.
- در درس‌نامه‌ها، بخشی به صورت **گپ خودمانی و دوستانه** برای تلطیف مباحث و نیز ارتباط هر چه بیشتر شما با مطالب در نظر گرفته شده است که کلی حالتان را خوب می‌کند.
- **تصاویر مهم** و زیرنویس‌های آن‌ها، هم‌چنین **زیرنویس‌های مهم** هر درس در داخل درس‌نامه قرار گرفته‌اند تا مبادا از چیزی جا بمانید.
- **بیشتر بدانیم** و **بخوانیم‌ها**، به دلیل ارزش علمی بالا و کمک به درک تحلیلی شما از مطالب در متن اصلی قرار داده شده‌اند. در این بخش سعی کرده‌ایم تا مطالب را ساده، جذاب و قابل فهم کنیم.
- **جداول** و **نمودارها** بخش دیگر درس‌نامه هستند تا هر چه بیشتر به امر یادگیری کمک کنند، لذا راحت از کنارشان رد نشوید. خصوصاً به جداول **حالا تو بگو**ها توجه ویژه داشته باشید چون از طریق آن‌ها می‌توانید میزان یادگیری خود را مرحله به مرحله محک بزنید.
- **فعالیت‌های هر درس** به همراه پاسخ آن‌ها در داخل درس‌نامه قرار گرفته‌اند و توجه ویژهٔ شما را می‌طلبند.
- برای هر درس مجموعه **سؤال‌های متنوع** و چالشی با پوشش کامل به سبک آزمون نهایی طراحی شده است. **هیچ خطی از کتاب** را نمی‌توانید پیدا کنید که مورد پرسش و سؤال قرار نگرفته باشد، حتی مطالب **پاورقی** و بیشتر بدانیم و بخوانیم‌ها، **زیرنویس عکس‌ها** و فعالیت‌های کتاب مورد سؤال قرار گرفته‌اند؛ بنابراین با خواندن این سؤال‌ها می‌توانید سطح علمی‌تان را افزایش دهید و هر چه بیشتر خود را برای **آزمون نهایی** آماده کنید.
- سؤال‌ها در قالب **درست و نادرست**، جای خالی، کوتاه پاسخ و **بلند پاسخ** طراحی شده‌اند و کلیهٔ **سؤال‌های نهایی** داخل و خارج از کشور مربوط به پنج سال اخیر لابه‌لای سؤال‌ها قرار گرفته‌اند.

- هم‌چنین برای هر درس، تعداد ۱۰ الی ۱۵ **سؤال چهارگزینه‌ای** در نظر گرفته شده، این سؤال‌ها کاملاً هدفمند و به صورت استاندارد و مبتنی بر **سؤال‌های کنکور** طراحی شده‌اند؛ بنابراین مطالعهٔ دقیق آن‌ها به پیشرفت شما در آزمون‌های مرحله‌ای و چهارگزینه‌ای سنجش، گزینهٔ دو، مرآت، آینده‌سازان و بالأخره کنکور سراسری دانشگاه‌ها کمک خواهد کرد. ضمناً برخی از **سؤال‌های کنکور** پنج سال اخیر، به صورت گزینشی در لابه‌لای سؤال‌های چهارگزینه‌ای قرار گرفته‌اند.
- در بینابین کلیهٔ سؤال‌ها، سؤال‌های خیلی خاص و دشوار با علامت **جِت** مشخص شده‌اند تا توجه و تمرکز شما بر روی مطالب مهم بیشتر گردد.
- پاسخ تمام سؤال‌ها در بخش **پاسخ‌نامه** و در بخش انتهایی کتاب آمده است.
- **خلاصهٔ دروس** مبحث دیگری است که به صورت QR-Code کد در اختیار شما قرار دارد. لذا برای این‌که بتوانید یک دیدگاه کلی و **سریع** نسبت به کتاب پیدا کنید و **میزان یادگیری** خود از هر درسی را محک بزنید به بخش خلاصهٔ مطالب رجوع کنید. *(بچه‌ها این بخش رو دست کم نگیرید.)*
- برای این‌که بتوانید در **آزمون‌های** مرحلهٔ اول (دی‌ماه) و دوم (نهایی خرداد) نمرات خوبی بگیرید به بخش **مشاورهٔ امتحان** که قبل از مجموعه سؤال‌های نوبت اول و دوم قرار گرفته مراجعه کرده و آن را به دقت بخوانید.
- **آزمون نوبت اول** شامل ۵ درس اول کتاب است و برای آن **دو نمونه** سؤال قرار داده‌ایم. **آزمون نوبت دوم** شامل ۱۰ درس کتاب است و برای آن **چهار نمونه** سؤال قرار داده‌ایم. توصیه می‌کنیم پس از مطالعهٔ کتاب در نوبت اول و دوم، خود را با این نمونه سؤال‌ها محک بزنید و سپس براساس بارم و پاسخ‌نامه‌ای که در اختیارتان قرار داده‌ایم، برگهٔ خود را تصحیح کرده و **نمرهٔ خود را ثبت کنید.** به این ترتیب متوجه خواهید شد که آیا درس‌ها را خوب خوانده‌اید یا خیر.
- راستی بچه‌ها یک بخش ویژه به اسم **بخش ضمیمه** هم داریم که به صورت **رایگان** در اختیار شما قرار خواهد گرفت. تو این بخش کل کتاب به صورت **سؤال‌های درست** و **نادرست** درآمده‌اند که اگه شما بتونید درست و نادرستی اون‌ها رو تشخیص بدید، *گل را به درون دروازه زده‌اید. معنی‌اش اینه که کتاب رو حسابی یاد گرفته‌اید و اون وقته که می‌تونید یه نفس راحت بکشید.*

اَلقصه، توصیهٔ ما به شما اینه که «کتاب بخونید»، ضمناً «کتابِ خوب بخونید» و «کتابِ خوب رو هم خوب بخونید».

«سربلندی و موفقیت شما دانش‌آموزان ایران‌زمین آرزوی قلبی ماست.»

دوستدار شما

حبیبه صالح‌نژاد و فرشته انصاری

فهرست

درس‌ها

	درس‌نامه و سؤال	پاسخ
درس اول: ذخیرهٔ دانشی	۸	۱۰۹
درس دوم: علوم اجتماعی	۱۶	۱۱۰
درس سوم: نظم اجتماعی	۲۳	۱۱۲
درس چهارم: کنش اجتماعی	۳۳	۱۱۳
درس پنجم: معنای زندگی	۴۱	۱۱۵
درس ششم: قدرت اجتماعی	۵۱	۱۱۷
درس هفتم: نابرابری اجتماعی	۶۷	۱۱۹
درس هشتم: سیاستِ هویت	۷۹	۱۲۱
درس نهم: پیشینهٔ علوم اجتماعی در جهان اسلام	۸۹	۱۲۴
درس دهم: افق علوم اجتماعی در جهان اسلام	۹۸	۱۲۶
مشاورهٔ شب امتحان		۱۲۸

آزمون‌های نوبت اول و دوم

	سؤال	پاسخ
امتحان‌های نیم‌سال اول (آزمون شمارهٔ ۱)	۱۲۹	۱۳۱
امتحان‌های نیم‌سال اول (آزمون شمارهٔ ۲)	۱۳۲	۱۳۴
امتحان‌های نیم‌سال دوم (آزمون شمارهٔ ۳)	۱۳۵	۱۳۷
امتحان‌های نیم‌سال دوم (آزمون شمارهٔ ۴)	۱۳۸	۱۴۰
امتحان‌های نیم‌سال دوم (آزمون شمارهٔ ۵)	۱۴۱	۱۴۳
امتحان‌های نیم‌سال دوم (آزمون شمارهٔ ۶)	۱۴۴	۱۴۶

درس ۱: ذخیرهٔ دانشی

مقدمه

ما آدما قوهٔ نطق و گفتار داریم که ریشه در تفکر و درکمون داره، یه جور توانایی که فقط مخصوص آدماست و نه هیچ موجود دیگه‌ای!! این توانایی و قوه به ما کمک می‌کنه تا نسبت به مسائل و اتفاقای اطرافمون شناخت پیدا کنیم و با آگاهی عمل کنیم. درواقع ما آدما با تفکر و تعقل به شناخت می‌رسیم و روزبه‌روز و لحظه‌به‌لحظه تجربه‌هامون رو زیاد و زیادتر می‌کنیم.

پرسش: آگاهی و شناخت انسان از ابتدای تولد تا پایان عمر، چه فرایندی را طی می‌کند، از چه مرحله‌ای شروع شده و به کجا می‌رسد؟

پاسخ:

۱ آدمی از همان **ابتدای تولد** صداها را می‌شنود، کم‌کم چشم باز می‌کند، اطراف خود را می‌بیند و به مرور، اشیا و افراد را از هم **تشخیص** می‌دهد.

۲ تا قبل از این‌که بتواند سخن بگوید، از **راه حس** (شنیدن، دیدن و ...) می‌فهمد.

۳ بعد از مدتی با کلمات **آشنا** می‌شود و سخن می‌گوید و با سخن‌گفتن، روند **آگاهی** او از جهان اطرافش، سرعتی شگرف می‌یابد.

۴ وقتی زبان می‌گشاید، **راه جدیدی** برای ارتباط با جهان و فهم آن، پیش رویش باز می‌شود.

۵ از آن پس به دریافت‌های حسی خویش بسنده نمی‌کند و برای شناخت جهان اطراف خود، از **دانسته‌های دیگران** نیز بهره می‌برد.

۶ پرسش و پاسخ از دیگران، باز هم راه دیگری برای فهم جهان هستی به روی او می‌گشاید. راهی که در میان موجودات دنیا، تنها برای آدمی گشوده شده است.

۷ انسان، با تفکر و تعقل، از دیده‌ها، شنیده‌ها و خوانده‌هایش **فراتر** می‌رود.

۸ معنای پدیده‌های اطراف خود را درک می‌کند و به **آگاهی گسترده‌تر** و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد.

۹ به این آگاهی‌ها و تجربه‌ها **ذخیرهٔ دانشی** می‌گویند.

ذخیرهٔ آگاهی (ذخیرهٔ دانشی)	
تعریف	هر آن‌چه افراد از **تجربه‌های فردی و اجتماعی** زندگی خود، مطالعات مدرسه‌ای، دانشگاهی و ... می‌آموزند، **ذخیرهٔ آگاهی** یا ذخیرهٔ دانشی آن‌ها را شکل می‌دهد.
ویژگی	هر فرد، گروه، قوم، جامعه و امتی یک ذخیرهٔ دانشی دارد که **راهنمای زندگی** آن‌هاست. **مثال**: شیوه و مراسم مناسک گذار یعنی مراسم مربوط به دوران تولد، بلوغ، ازدواج و مرگ در هر گروه و جامعه‌ای متفاوت است و براساس ذخیرهٔ آگاهی آن جامعه صورت می‌پذیرد.

دانش عمومی

بچه‌ها حتماً یادتونه که تو درس اول کتاب جامعه‌شناسی پایهٔ دهم، با ویژگی‌ها و پیامدهای کنش انسانی آشنا شدیم و خوندیم که اولین و مهم‌ترین ویژگی کنش انسان، آگاهیه و هیچ کنشی بدون آگاهی شکل نمی‌گیره؛ مثلاً یه بچه تا موقعی که حروف و کلمات و ارتباط بین اونا رو نشناسه نمی‌تونه حرف بزنه. حالا یه سؤال؟ به نظر شما آیا واقعاً ما آدما همیشه و هر روز دربارهٔ کنش‌های روزمرهٔ خودمون مثل راه‌رفتن، تلفن‌زدن، رانندگی، احوال‌پرسی و کارای سادهٔ دیگه فکر می‌کنیم یا نه؟

ذخیرهٔ دانشی

- دانش عمومی (دانش حاصل از زندگی)
- دانش علمی (کاوش‌های علمی)

بذارید با یه مثال ساده، بیشتر این موضوع رو باز کنیم.

فرض کنین یکی از دوستاتون شما رو به یه مهمونی دعوت کرده و شما تو این مهمونی هیچ کسی رو به‌جز دوستتون نمی‌شناسین. چی کار می‌کنین؟ پیشنهاد دوستتون رو نمی‌پذیرین و قید مهمونی رو می‌زنین؟ یا نه خداییش از ته دل دوست دارین توی این مهمونی باشین؟ خیلی خب، همین‌طوری سرتون رو پایین می‌ندازین و یالله برو که رفتیم، یا نه، سعی می‌کنین با دقت و احتیاط زیاد و با یه مقدار اطلاعات در مورد بقیهٔ مهمونا، به مهمونی دوستتون برین؟ اول کاری یه پرس‌وجویی می‌کنین که بقیهٔ مهمونا کیا هستن، چه خصوصیاتی دارن؟ بعد فکر می‌کنین که چه‌طوری راه برین، چه‌طوری حرف بزنین، چه‌طوری غذا بخورین. نتیجه چی می‌شه؟

نتیجه: در اعمال روزمرهٔ ما (راه‌رفتن، غذاخوردن، حرف‌زدن و ...) آگاهی‌ها و دانش‌هایی وجود دارد که به سبب **عادت** از نظر ما پنهان مانده است.

نقش دانش و آگاهی در زندگی انسان‌ها

۱ کنش آدمی وابسته به آگاهی است و **بدون آگاهی** انجام نمی‌شود.

۲ انسان‌ها **اغلب** از آگاهی و دانشی که دربارهٔ کنش‌های خود دارند و اهمیت و نقشی که این آگاهی در زندگی‌شان دارد، **غافلند**.

۳ انسان‌ها ابتدا این‌طور تصور می‌کنند که کنش‌های روزمرهٔ آن‌ها **بدون آگاهی** و دانش خاصی انجام می‌شود و یا گمان می‌کنند دانشی که برای انجام این کارها وجود دارد، **اهمیت چندانی** ندارد.

۴ اما هیچ یک از کنش‌های اجتماعی ما بدون آگاهی و **دانش** انجام نمی‌شود و اگر این دانش نباشد، زندگی اجتماعی ما **مختل** می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌پاشد.

۵ این دانش، **حاصل از زندگی** است و انسان‌ها آن را در طول زندگی خود به دست می‌آورند.

دانش علمی یا همگانی

انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی، با دیگرانی که درآن جهان زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شوند. این نوع از دانش را «دانش عمومی» می‌نامند.

رابطهٔ میان دانش عمومی و زندگی اجتماعی شما حتماً فیلم سینمایی رابینسون کروزوئه را دیدین و یا کتابش رو خوندین. این کتاب مشهورترین رمان دانیل دفو نویسندهٔ انگلیسیه که توی قرن ۱۸ میلادی نوشته شده. دفو، توی این کتاب از قهرمانی به نام رابینسون کروزوئه نام می‌بره که زندگی مرفه خودشو تو کشور بریتانیا یا همین تقریباً انگلیس خودمون رها می‌کنه و عازم سفرای دریایی می‌شه. تا این‌که در یکی از این سفرا دریا طوفانی می‌شه و کشتی که اونا سوارش بودن می‌شکنه. کروزوئه تو این حادثه، جون سالم به در می‌بره و ۲۸ سال از عمر خودشو تو یه جزیرهٔ دورافتاده تو تنهایی می‌گذرانه. رابینسون کروزوئه در این جزیره با مشکلات زیادی روبه‌رو می‌شه که برای حل تک‌تک اونا باید به تنهایی فکر کنه و راه حلی برای مشکلاتش پیدا کنه. تا این‌که با یه بومی وحشی آشنا می‌شه و زندگی اونو نجات می‌ده و اسم این آدم بومیه رو می‌ذاره «جمعه»! بالاخره این دوتا یعنی رابینسون و جمعه عقل‌ها و تجربیاتشون رو رو هم‌دیگه گذاشتن و با هر جون کندنی بود از اون جزیره خلاص‌شدن و ... (خوابتون نبره، قصه تموم شد. حالا بیاین تو صحنهٔ کارزار درس.)

همه می‌دونیم که رابینسون کروزوئه اولش که وارد اون جزیره شد، هیچ شناختی از شرایط این جزیره نداشت. نمی‌دونست چه‌طوری باید در اون‌جا زنده بمونه و زندگی کنه؟ نیازای اساسیشو چه‌طوری برطرف کنه؟ به نظر شما چارهٔ کارش چی بود؟ شما اگه جای اون بودین چی‌کار می‌کردین؟ بریم ببینیم رابینسون چه مراحلی رو پشت سر گذروند تا تونست بعد از سال‌های سال خودش رو از اون جزیره نجات بده. کاری که همهٔ ما وقتی دچار مشکلی می‌شیم باید انجام بدیم:

رابینسون کروزوئه وقتی برای انجام کاری فکر می‌کرد و آگاهی لازم برای انجام آن را به دست می‌آورد، در صورتی که آن عمل موفقیت‌آمیز بود، برای انجام‌دادن آن در **دفعات بعدی** از همان **دانش قبلی** استفاده می‌کرد. به مرور، آن عمل در **دایرهٔ عادت** او قرار می‌گرفت؛ در نتیجه در وقت و انرژی او صرفه‌جویی می‌شد و **ظرفیت ذهنی‌اش** را در فعالیت‌های دیگری که باید برای آن‌ها بیندیشد، به کار می‌گرفت.

و بدین‌ترتیب **به سختی** به ذخیرهٔ دانشی او افزوده می‌شد. (اگر دیگرانی در کنار او بودند، خیلی راحت‌تر ذخیرهٔ دانشی او افزایش می‌یافت.)

ویژگی‌های دانش عمومی

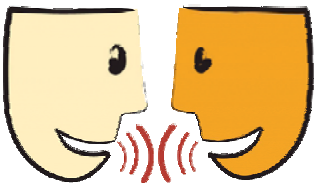

۱ از آن‌جا که انسان‌ها با هم زندگی می‌کنند، مجبور نیستند به تنهایی و جداگانه، دانش لازم را برای تک‌تک کنش‌هایشان تولید کنند.

۲ **جهان اجتماعی** یعنی جامعه و فرهنگی که افراد در آن زندگی می‌کنند، دانش لازم برای زندگی یا همان دانش عمومی را در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد.

۳ دانش عمومی، **گسترده‌ترین** بخش از ذخیرهٔ دانشی انسان‌ها را تشکیل می‌دهد.

۴ انسان‌ها دربارهٔ دانش عمومی، **کم‌تر** می‌اندیشند، **بیشتر** از آن استفاده می‌کنند و در تعامل با یکدیگر آن را به کار می‌برند.

نکته: ۱ (ببینیم و بدانیم) دانش عمومی برای زندگی اجتماعی، همانند **هوا** برای بدن انسان است. انسان همواره از هوا استفاده می‌کند، اما اغلب متوجه آن نیست و از **اهمیت** آن غافل است. انسان‌ها هنگامی متوجه وجود هوا می‌شوند که در آن تغییری رخ دهد و تنفسشان با **مشکل** مواجه شود.

۲ فیلم سینمایی «دورافتاده» داستان فردی است که بر اثر یک اتفاق مجبور می‌شود چهار سال به تنهایی در جزیره‌ای خالی از سکنه زندگی کند. با تماشای این فیلم درمی‌یابید که [انجام‌دادن هر کنشی چه‌قدر دشوار می‌شد اگر جهان اجتماعی، دانش عمومی لازم برای انجام آن را در اختیار ما قرار نداده بود.] اگر جهان اجتماعی، دانش عمومی لازم برای انجام کنش را در اختیار ما قرار نداده بود، انجام هر کنش دشوار می‌شد.

گفت‌وگو کنید (صفحهٔ ۴)

- **به نظر شما یادگیری دانش عمومی از کدام مرحله زندگی انسان شروع می‌شود و تا چه زمانی ادامه می‌یابد؟**

پاسخ: انسان‌ها این نوع شناخت را از دوران کودکی تا پایان عمر یعنی در طول زندگی و در نتیجهٔ تعامل با دیگران به دست می‌آورند.

دانش علمی

راستی بچه‌ها هیچ می‌دونید که درک و کشف نیروی جاذبه به عنوان یک اصل علمی یک‌شبه به دست نیومده و نیوتون سال‌های زیادی از عمر خودش رو صرف مطالعه و بررسی نظرات و تحقیق‌های دانشمندان قبلی کرده تا تونسته به این کشف برسه، ولی چون حرف آخر رو توو این زمینه زده این تئوری و یا قانون علمی رو به نیوتون نسبت می‌دن. از توضیحات بالا نتیجه می‌گیریم که دانش علمی یه فرایند بلندمدت و گام‌به‌گامه و بعد از پشت سر گذاشتن مراحل مختلف و آزمون و خطاهای زیادی به دست می‌یاد. برای درک بهتر مطلب، بقیه درسو همراه ما باشین:

دانش علمی		
تعریف	دانش عمومی بخشی از ذخیرهٔ دانشی ما را تشکیل می‌دهد. ذخیرهٔ دانشی بخش دیگری نیز دارد که با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید. به این دانش عمیق‌تر و دقیق‌تر، «دانش علمی» می‌گویند.	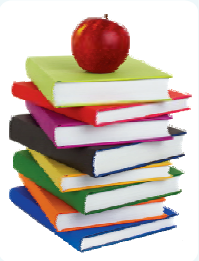
کسی که دارای دانش علمی است:	۱. به **درک عمیقی** از شناخت عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد. ۲. آسیب‌ها و اشکالاتی را که به شناخت عمومی راه پیدا کرده‌اند، **شناسایی** می‌کند. ۳. قدرت **دفاع** از حقایق موجود در شناخت عمومی را پیدا می‌کند.	

نکته: زبان یک پدیدهٔ اجتماعی است و دو نوع دانش پیرامون این پدیدهٔ اجتماعی وجود دارد: دانش عمومی (دانش کاربران و سخنگویان زبان فارسی) و دانش علمی (دانش متخصصان زبان فارسی).

کاربرد و تأثیر دانش علمی در زندگی بشر

۱ **تلاش‌های علمی عالمان** به تدریج بر ذخیرهٔ دانش علمی جامعه می‌افزاید و دانش عمومی را **غنی‌تر** می‌کند.

۲ دانش علمی جامعه **در تلاش** برای حل مسائل و **مشکلات زندگی** شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند.

۳ هر وقت در جامعه، **مسئلهٔ خاصی** مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی دربارهٔ آن نیز فراهم می‌شود؛ مثلاً کاهش یا افزایش بی‌رویهٔ جمعیت یک کشور می‌تواند زمینهٔ فعالیت و رشد علم جمعیت‌شناسی را فراهم کند. یا بروز مسائل اقتصادی در یک جامعه می‌تواند زمینهٔ رشد علم اقتصاد را فراهم کند.

۴ **انسان در زندگی اجتماعی، همواره با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می‌شود؛ مسائلی چون** ناامنی، ترافیک، اعتیاد، **آلودگی هوا**، بحران آب، بیکاری، فقر، نابرابری، **قانون‌گریزی**، خودکشی، بحران هویت، بحران اخلاقی و بحران آگاهی، مسائل مهمی هستند. همهٔ کسانی که از **دانش عمومی** برخوردارند، این مشکلات را می‌شناسند و برای حل برخی از آن‌ها راهکارهایی را پیشنهاد می‌دهند. افرادی که دربارهٔ این مسائل شناخت علمی دارند، از شناختی دقیق برخوردارند و می‌توانند برای آن‌ها راه‌حل‌های صحیح پیدا کنند.

مثال: امروزه استفاده از **شبکه‌های اجتماعی و فضاهای مجازی یکی** از روش‌های پرکردن اوقات فراغت دانش‌آموزان می‌باشد و آن‌ها براساس شناخت عمومی خود، در این فضاهای مجازی فعال بوده و به ارتباط با دیگران می‌پردازند، اما در بعضی اوقات خانواده‌ها و مسئولین جامعه به این واقعیت پی می‌برند که یکی از علل افت تحصیلی دانش‌آموزان حضور مداوم آن‌ها در این فضاهای مجازی می‌باشد؛ بنابراین از **محققان علوم اجتماعی** خواسته می‌شود که در این زمینه پژوهش علمی انجام داده و ابعاد مختلف این پدیدهٔ اجتماعی را بررسی نموده تا به **راه حل** رفع این مشکل برسند.

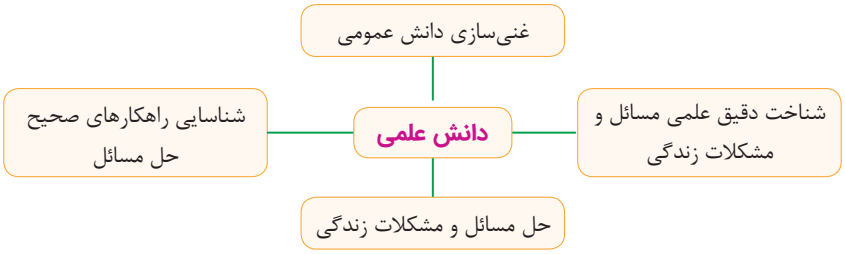

حالا تو بگو

۱- گسترده‌ترین بخش ذخیرهٔ دانشی ما	☐ الف) دانش علمی	☐ ب) دانش عمومی
۲- شکل‌گیری برای حل مسائل و مشکلات زندگی	☐ الف) دانش علمی	☐ ب) دانش عمومی
۳- کم‌تر در مورد آن می‌اندیشیم و بیشتر از آن استفاده می‌کنیم.	☐ الف) دانش علمی	☐ ب) دانش عمومی
۴- راهنمای زندگی یک گروه و جامعه	☐ الف) ذخیرهٔ دانشی	☐ ب) شناخت حاصل از زندگی

پاسخ: ۱- ب / ۲- الف / ۳- ب / ۴- الف

مسئله: تعارض دانش عمومی و دانش علمی گاهی در جامعه، میان «دانش عمومی» و «دانش علمی» یک جهان اجتماعی تعارض‌هایی پدید می‌آید و اعضای جهان اجتماعی برای حل این تعارض‌ها تلاش می‌کنند.

حل تعارض: حل تعارضات گاهی با دست‌برداشتن از **بخشی از ذخیرهٔ دانشی** به نفع بخشی دیگر، و گاهی با طرح **ایده‌های جدید** حل می‌شوند.

اگه می‌خوای در مورد تعارض بین دانش عمومی و دانش علمی، بیشتر بدونی، یه نیم‌نگاهی به مطالب زیر بنداز، مطلب بهتر برات جا می‌افته:

ممکنه بعضی از دستاوردهای علمی و پژوهشی در تعارض با دانش عمومی مردم یک جامعه باشه و بنا به دلایلی (عقاید و ارزش‌های جامعه، خرافات، عدم آگاهی مردم و ...) مورد اقبال و پذیرش آن‌ها قرار نگیره و حتی با اون مخالفت بشه. اگه این‌طوری باشه، چند راه‌حل برای رفع این تعارض وجود داره:

۱ یا دانشمندا و متفکرا با ایده‌ها و خلاقیت‌های بکر خودشون، سطح آگاهی مردمو بالا می‌برن تا مردم این دستاوردای علمی رو بپذیرن؛ یعنی مردم دست از باورای قبلی خودشون برمی‌دارن و در مقابل دانش علمی مقاومت نمی‌کنن و اون رو می‌پذیرن.

۲ یا دانشمندا کوتاه می‌یان و می‌پذیرن که بعضی از دستاوردای علمی رو فعلاً نمی‌شه تو این جامعه پیاده کرد و یا حالا حالاها کار داره تا مردم دست از روش‌ها و دانش‌های غلط خودشون بردارن. (البته بچه‌ها حواستون باشه که بعضی وقتا دانشای علمی بشری مخصوصاً دانش علمی تجربی، ممکنه آسایش و رفاه رو برا آدما به دنبال داشته باشه ولی آرامش رو می‌بره. نمونه‌شو تو کشورای غربی می‌بینیم. علم و تکنولوژی روز به روز داره رشد و پیشرفت می‌کنه ولی آمار خودکشی و افسردگی هم بیشتر می‌شه!!)

نکته: جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.

مثال: جهان متجدد براساس **هویت دنیوی** خود، فقط علم **تجربی** را دانش علمی می‌داند و علوم **عقلانی** و **وحیانی** را علم محسوب نمی‌کند.[1]

سرایت تلقی جهان متجدد از دانش علمی به جوامع دیگر:

وقتی رویکرد جهان متجدد (دانش علمی را منحصر به علم تجربی کردن) به جوامع دیگر که دانش علمی را به دانش تجربی منحصر و محدود نمی‌بینند و علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند. سرایت می‌کند. در این جوامع، تعاریف متفاوت و گاه متضادی از علم رواج می‌یابد و در ذخیرهٔ دانشی آن‌ها تعارض‌هایی پدید می‌آورد و پیامدهای زیر را به دنبال دارد:

۱ ارتباط دوسویه و رو به رشد دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود.

۲ دانش عمومی به طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند.

۳ دانش علمی، از رشد و **رونق** لازم باز می‌ماند و دغدغه و توان **لازم** برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

مثال: برخی از مسائل و مشکلاتی که در جهان وجود دارد، ناشی از فراموش‌کردن خداوند، غفلت از یاد مرگ و عدم توجه به ارزش‌های اخلاقی است. بشر مدرن در جهان متجدد به دنبال سود، فایده، رفاه و آسایش بیشتر است و چه بسا برای رسیدن به اهداف مادی خود، بسیاری از ارزش‌های اخلاقی را زیر پا بگذارد؛ زیرا در این طرز تلقی، آن‌چه اهمیت دارد فرد است و تأمین منافع مادی او، که از طریق علوم تجربی حاصل می‌شود. این طرز تلقی اگر وارد جوامع اسلامی (که روش تجربی، عقلی و وحیانی را علمی می‌دانند) شود، دانش علمی، محدود به دانش تجربی می‌گردد و سایر دانش‌ها یا به فراموشی سپرده می‌شوند و یا زمینهٔ رشد و توسعه پیدا نخواهند کرد؛ در نتیجه بسیاری از مشکلات روانی، اخلاقی و اجتماعی بشر، لاینحل خواهند ماند.

ایدهٔ علوم انسانی و اجتماعی بومی (ایرانی و اسلامی): غلبهٔ رویکرد علمی جهان متجدد بر جوامع دیگر و به ویژه جامعهٔ اسلامی ایران، تعارضات و مشکلاتی را در ذخیرهٔ دانشی کشور ما به وجود می‌آورد. در ارتباط با چنین مشکلاتی، ایدهٔ بومی‌کردن علوم انسانی و علوم اجتماعی در ایران (که سابقهٔ چهل‌ساله دارد) مطرح شده است.

براساس ایدهٔ علوم انسانی و اجتماعی بومی، ما **دانشی** می‌خواهیم که:

- همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعهٔ ما باشد.
- دغدغهٔ کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط داشته باشد.
- در حل مسائل و مشکلات بومی ما مفید و کارآمد باشد.
- به زبان و منطق جهان‌شمول سخن بگوید.
- در گشودن مرزهای علمی به روی جهانیان مشارکت داشته باشد.

۱- **تفاوت علوم:**

الف) از نظر موضوع: وقتی دربارهٔ موضوعی دانش علمی قابل توجهی فراهم می‌شود، علم ویژه‌ای شکل می‌گیرد. هر علمی دربارهٔ موضوعی خاص بحث می‌کند؛ از این‌رو علوم از نظر موضوع متفاوت‌اند.

مثال: «طبیعت» موضوع علوم فیزیکی و «موجودات زنده» موضوع علوم زیستی و «کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن» موضوع علوم اجتماعی است.

ب) از نظر روش: در اوایل قرن بیستم میلادی عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای «موضوع» بر «روش» علوم تأکید کردند. آن‌ها:

- روش تجربی را تنها روش کسب علم دانستند و گفتند که همهٔ علوم باید از یک روش یعنی روش تجربی استفاده کنند.
- به تدریج به این برداشت دامن زدند که فقط «علم تجربی» علم است.
- سایر علوم مانند فلسفه، اخلاق و علوم دینی را غیرعلمی دانستند.
- علوم انسانی و اجتماعی را فقط در صورتی که از روش تجربی استفاده کنند، علم تلقی کردند.

این رویکرد از نیمهٔ دوم قرن بیستم با چالش‌های متعددی مواجه شد و کم‌کم در محافل علمی از رونق افتاد. یکی از این چالش‌ها، علم ریاضی بود؛ علمی که فراتر از مشاهده و تجربه است و اگر تجربهٔ ما برخلاف اصول اولیهٔ آن باشد، ما تجربهٔ خودمان را نادرست می‌دانیم نه آن‌چه علم ریاضی می‌گوید.

دیدگاه‌های مربوط به رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی (مباحثه کنید)

دیدگاه اول	◄ تفاوت دانش علمی با دانش عمومی در **روش** آن‌هاست. ◄ دانش علمی تنها از راه **حس و تجربه** و به صورت **نظام‌مند** به دست می‌آید. ◄ دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه **جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری** به دست می‌آید. ◄ دانش علمی تجربی **راه کشف واقعیت** و تنها دانش معتبر است. ◄ دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است. ◄ دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.	
دیدگاه دوم	◄ این تفکیک را که دانش علمی، راه کشف واقعیت و دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی است را انکار می‌کند. (در تقابل با دیدگاه اول) ◄ همهٔ دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند. ◄ دانش‌ها نه کشف و بازخوانی واقعیت بلکه **بازسازی واقعیت** هستند که انسان‌ها برای سامان‌دادن به زندگی خود تولید می‌کنند. ◄ برتری دانش تجربی بر دانش حاصل از زندگی را بی‌اعتبار می‌داند. ◄ دانش عمومی را پایه و اساس هرگونه دانشی از جمله دانش تجربی می‌داند. ◄ در برخی از نحله‌های (مکاتب) این دیدگاه، مرز دانش علمی و دانش عمومی فرومی‌پاشد.	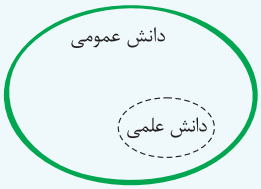
دیدگاه سوم	◄ دانش علمی به دانش تجربی **محدود نمی‌شود.** ◄ دانش‌های **فراتجربی** (دانش‌های عقلانی و وحیانی) نیز دانش علمی محسوب می‌شوند و ◄ هر کدام از دانش‌های علمی (تجربی، عقلی و وحیانی) ملاک سنجش و **اعتباریابی** خاص خود را دارد. ◄ دانش عمومی نیز دانشی غیرموثق و نامعتبر نیست. ◄ کم و بیش در دانش عمومی، **دانش‌های حقیقی** و صحیح نیز وجود دارد. ◄ دانش علمی به دلیل **امکان اعتباریابی**، نسبت به دانش عمومی از اعتبار بیشتری برخوردار است. ◄ دانش علمی ضمن ریشه‌داشتن در دانش عمومی، امکان **انتقاد** از دانش عمومی و **تصحیح** آن را دارد. ◄ دانش عمومی و دانش علمی **رابطهٔ متقابل** دارند. بر یکدیگر اثر گذاشته و از هم اثر می‌پذیرند و به مرور **متناسب** می‌شوند. ◄ هر دانش علمی، با هر دانش عمومی **سازگار** نیست.	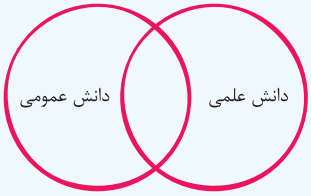

سؤال‌های امتحانی

درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید. ✓ ✗

۱- **ما اغلب از آگاهی و دانشی که نسبت به کنش‌های خود داریم و از اهمیت و نقشی که این آگاهی در زندگی ما دارد، غافلیم.** *(نهایی خرداد ۱۴۰۰)*

۲- **ما انسان‌ها با تولد و ورود به جهان اجتماعی با دیگرانی که در همان جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شویم.** *(آزمون نهایی شهریور ۱۴۰۱)*

۳- **کنش آدمی وابسته به آگاهی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود، ولی ما اغلب از آگاهی و دانشی که دربارهٔ کنش‌های خود داریم و از اهمیت و نقش آن غافلیم.** *(نهایی خرداد ۹۸ و آزمون نهایی دی ۱۴۰۰)*

۴- **جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.**

۵- **هرگاه در جامعه مسئلهٔ خاصی مطرح می‌شود، زمینهٔ لازم برای پیدایش و رشد دانش عمومی نسبت به آن مسئله نیز فراهم می‌شود.**

۶- **دانش عمومی برای زندگی اجتماعی، مانند هوا برای انسان است.** *(نهایی شهریور ۱۴۰۰)*

۷- **اگر دانش عمومی نباشد، زندگی اجتماعی ما مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌ریزد.** *(آزمون نهایی دی ۱۴۰۱)*

۸- **تلاش‌های علمی عالمان به تدریج بر ذخیرهٔ دانش علمی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند.** *(نهایی خرداد ۹۹)*

۹- **افرادی که دربارهٔ مشکلات اجتماعی، دانش عمومی دارند، به شناخت دقیق مشکلات و مسائل اجتماعی می‌پردازند و می‌کوشند تا راهکارهای صحیح برای حل آن‌ها را شناسایی کنند.**

۱۰- **طرح ایده‌های جدید یکی از راه‌های حل تعارض میان دانش عمومی و علمی یک جهان اجتماعی است.** *(شهریور ۱۴۰۲)*

۱۱- **دانش اسلامی و ایرانی باید به زبان و منطق جهان‌شمول سخن بگوید.**

۱۲- **دیدگاهی که تفاوت دانش علمی با دانش عمومی را در روش آن‌ها می‌داند، دانش علمی را محدود به دانش تجربی نمی‌کند.**

■ جمله‌های زیر را با کلمه‌های مناسب کامل کنید.

۱۳- هر آن‌چه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی زندگی خود، مطالعات مدرسه‌ای، دانشگاهی و ... می‌آموزند، ..... یا ..... آن‌ها را شکل می‌دهد.

۱۴- انسان‌ها با ورود به جهان اجتماعی با دیگرانی که در آن جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شوند؛ این نوع از دانش را ..... می‌نامند.

۱۵- جهان اجتماعی یعنی جامعه و فرهنگی که در آن زندگی می‌کنیم، دانش لازم برای زندگی یا همان ..... را در اختیار ما قرار می‌دهد. *(نهایی دی ۹۹)*

۱۶- دانش علمی با ..... و ..... در دانش عمومی به دست می‌آید.

۱۷- کسی که دانش علمی دارد به درک عمیقی از ..... جهان اجتماعی می‌رسد. *(نهایی دی ۹۸)*

۱۸- اعضای جامعه برای حل تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی تلاش می‌کنند. حل تعارض‌ها گاه با ..... و گاه با ..... انجام می‌شود.

۱۹- در اوایل قرن بیستم عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای «.....» علوم بر «روش» علوم تأکید کردند. آن‌ها گمان کردند تنها روش کسب علم، ..... است. *(پاورقی)*

۲۰- رویکردی که همهٔ دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند، معتقد است که دانش‌ها نه کشف و ..... واقعیت، بلکه ..... واقعیت هستند.

۲۱- براساس ایدهٔ علوم انسانی و اجتماعی بومی، ما دانشی می‌خواهیم که همسو با ..... خودمان و ناظر بر ..... جامعهٔ ما باشد. *(نهایی خرداد ۱۴۰۱)*

■ به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۲۲- انسان تا قبل از این‌که بتواند سخن بگوید از چه راهی می‌فهمد؟

۲۳- انسان از چه طریقی به آگاهی گسترده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد؟

۲۴- نام دیگر ذخیرهٔ دانشی چیست؟

۲۵- راهنمای زندگی هر قوم و جامعه‌ای چیست؟

۲۶- چرا آگاهی و دانش‌های موجود در کنش‌های روزمره مانند راه‌رفتن، حرف‌زدن و ... از نظر ما پنهان است؟ *(نهایی شهریور ۱۴۰۲)*

۲۷- چرا دانش عمومی را به این نام می‌خوانیم؟

۲۸- گسترده‌ترین بخش ذخیرهٔ دانشی انسان کدام است؟

۲۹- توانمندی‌های کسی که دانش علمی دارد را بنویسید. (ذکر یک مورد) *(نهایی دی ۱۴۰۰)*

۳۰- جهان متجدد، براساس هویت دنیوی خود، دانش علمی را محدود و منحصر به کدام نوع علم می‌دانست؟

۳۱- جهان متجدد کدام علوم را علم محسوب نمی‌کرد؟ *(نهایی دی ۹۷)*

۳۲- در یک جهان اجتماعی، دست‌برداشتن از بخشی از ذخیرهٔ دانشی به نفع بخش دیگر، نتیجهٔ چیست؟ *(نهایی دی ۹۸)*

۳۳- چهار مسئلهٔ اجتماعی را نام ببرید.

۳۴- کسانی که در اوایل قرن بیستم بر روش علوم تأکید می‌کردند، در چه صورتی علوم انسانی و اجتماعی را علم تلقی می‌کردند؟

۳۵- علم ریاضی برای کدام رویکرد، یک چالش محسوب می‌شد؟

۳۶- از دیدگاه کسانی که دانش تجربی را تنها دانش معتبر می‌دانند، دانش علمی برای حفظ هویت خود باید چه اقدامی انجام دهد؟

۳۷- هر عبارت به کدام‌یک از انواع دانش‌ها اشاره دارد؟

الف) آگاهی مشترک اعضای جهان اجتماعی (.....) ب) ارائهٔ راه‌حل‌های صحیح برای مشکلات اجتماعی (.....)

۳۸- در دوره‌های زیر دربارهٔ «روش علوم» چه رویکردی وجود داشت؟ *(پاورقی)*

الف) اوایل قرن بیستم (.....) ب) نیمهٔ دوم قرن بیستم (.....)

۳۹- هر عبارت بیانگر کدام دیدگاه دربارهٔ رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی است؟

الف) دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیت نیستند. (.....) ب) دانش عمومی، دانش غیرموثق و نامعتبری نیست. (.....)

پ) دانش عمومی از راه جامعه‌پذیری به دست می‌آید. (.....)

۴۰- با توجه به شکل به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید: *(نهایی دی ۱۴۰۱)*

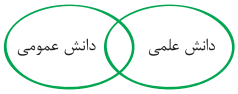

الف) دلیل اعتبار بیشتر دانش علمی نسبت به دانش عمومی چیست؟

ب) دانش علمی و دانش عمومی چه نوع رابطه‌ای دارند؟

۴۱- با توجه به سه دیدگاه مختلفی که دربارهٔ رابطهٔ دانش عمومی و علمی وجود دارد، عبارت‌های صحیح یا غلط را مشخص کنید. ✓ ✗

الف) دیدگاه اول: قائل به تفاوت در روش دانش عمومی و دانش علمی ☐ ☐

ب) دیدگاه دوم: ناچیزشمردن دانش عمومی در مقابل دانش علمی ☐ ☐

پ) دیدگاه سوم: تأکید بر رابطهٔ متقابل دانش عمومی و دانش علمی ☐ ☐

۴۲- هر وقت در یک جامعه، مسئلهٔ خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد (دانش عمومی ـ دانش علمی) دربارهٔ آن فراهم می‌گردد. *(نهایی شهریور ۱۴۰۲)*

■ به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۴۳- سخن‌گفتن چگونه می‌تواند بر روند آگاهی آدمی بیافزاید؟ توضیح دهید.

۴۴- اگر دانش حاصل از زندگی وجود نداشته باشد، چه اتفاقی خواهد افتاد؟

۴۵- اگر فردی بخواهد به تنهایی و به دور از دیگران زندگی کند، دچار چه مشکلاتی خواهد شد؟

۴۶- فردی که به تنهایی و به دور از دیگران زندگی می‌کند، چگونه می‌تواند بر ذخیرهٔ دانشی خود بیافزاید؟

۴۷- چرا می‌گویند دانش عمومی برای زندگی اجتماعی، همانند هوا برای بدن انسان است؟

۴۸- سه ویژگی دانش عمومی را ذکر کنید.

۴۹- اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

الف) ذخیرهٔ آگاهی: ب) دانش عمومی:

۵۰- کسی که دارای دانش علمی است، چه توانایی‌هایی پیدا می‌کند؟

۵۱- نوع مواجههٔ دانش عمومی و دانش علمی با مسائل و مشکلات اجتماعی را با یکدیگر مقایسه کنید.

۵۲- مسائل و مشکلات زندگی اجتماعی چه تأثیری بر دانش علمی جامعه دارند؟ مثالی ذکر کنید.

۵۳- جامعه برای رفع تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی از چه راه حل‌هایی استفاده می‌کند؟ (ذکر دو مورد) *(نهایی خرداد ۱۴۰۱)*

۵۴- جهان متجدد براساس هویت دنیوی خود (تا نیمهٔ دوم قرن بیستم) چه تعریفی از دانش علمی داشت؟ و این تلقی اگر در جوامعی که علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند، سرایت کند، چه اتفاقی می‌افتد؟

۵۵- تعارض در ذخیرهٔ دانشی جوامع چه پیامدهایی دارد؟ *(نهایی شهریور ۱۴۰۱)*

۵۶- دربارهٔ باور کسانی که در قرن بیستم بر «روش» علوم تأکید کردند، توضیح دهید. *(پاورقی)*

۵۷- موضوع هر کدام از علوم زیر را مشخص کنید. *(پاورقی)*

علم	موضوع
علوم فیزیکی	
علوم زیستی	
علوم اجتماعی	

۵۸- دو ویژگی علوم انسانی و اجتماعی بومی «ایرانی و اسلامی» را بیان کنید. *(نهایی دی ۱۴۰۰)*

۵۹- دیدگاهی که تفاوت دانش علمی با دانش عمومی را در روش آن‌ها می‌داند، قائل به چه تفاوتی میان این دو دانش است؟

۶۰- تصویر مقابل بیانگر دیدگاهی دربارهٔ رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی است. سه ویژگی این دیدگاه را بیان کنید.

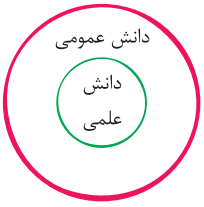

۶۱- در تصویر مقابل، رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی را مشاهده می‌کنید، اهمیت دانش عمومی را شرح دهید. *(نهایی خرداد ۱۴۰۲)*

۶۲- دیدگاهی که معتقد است دانش علمی شامل دانش‌های فراتجربی نیز می‌شود، چه نظری دربارهٔ دانش عمومی دارد؟

۶۳- دربارهٔ دیدگاه‌های سه‌گانه (در مورد رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی)، چه تفاوت‌هایی میان دیدگاه اول و دوم وجود دارد؟

■ گزینهٔ درست را انتخاب کنید.

۶۴- آن‌چه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی زندگی خود، مطالعات مدرسه‌ای، دانشگاهی و ... می‌آموزند، چه نام دارد؟

۱) دانش علمی ۲) دانش عمومی

۳) شناخت حاصل از زندگی ۴) ذخیرهٔ آگاهی

۶۵- با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند. *(نهایی شهریور ۱۴۰۱)*

۱) دانش عمومی ۲) آگاهی حاصل از زندگی

۳) دانش علمی ۴) گسترده‌ترین بخش ذخیرهٔ دانشی

۶۶- جهان‌های اجتماعی مختلف بر چه اساسی، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند؟

۱) هویت فرهنگی خود
۲) میزان اقبال و پذیرش مردم نسبت به دانش علمی
۳) میزان اثربخشی دانش علمی
۴) براساس دانش عمومی خود

۶۷- کدام گزینه از ویژگی‌های دانش عمومی محسوب نمی‌شود؟

۱) در تعامل با یکدیگر آن را به کار می‌بریم.
۲) دانش علمی را غنی‌تر می‌کند.
۳) دربارهٔ آن کم‌تر می‌اندیشیم.
۴) جامعه و فرهنگ آن را در اختیار ما می‌گذارد.

۶۸- کدام گزینه مربوط به ویژگی‌های کسی که دانش علمی دارد، نیست؟

۱) به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد.
۲) به طور همه‌جانبه از دانش عمومی حمایت می‌کند.
۳) آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کند.
۴) قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند.

۶۹- در اوایل قرن بیستم میلادی، عده‌ای در غرب پیدا شدند که به جای موضوع بر ..... علوم تأکید کردند.

۱) هدف
۲) هویت
۳) روش
۴) فواید

۷۰- علوم انسانی و اجتماعی ایرانی و اسلامی دانشی است که:

۱) ناظر به حل مسائل جهانی باشد.
۲) دغدغهٔ کشف حقیقت داشته باشد.
۳) در گشودن مرزهای دانش عمومی به روی جهانیان مشارکت داشته باشد.
۴) به زبان و منطق جهان‌شمول سخن بگوید.

۷۱- در چه شرایطی دانش علمی، دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد؟

۱) پدیدآمدن تعارض در ذخیرهٔ دانشی جوامع
۲) عدم وجود دغدغهٔ لازم در جامعه جهت حل مسائل و مشکلات اجتماعی
۳) مخالفت حکومت‌ها با فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی
۴) پدیدآمدن تعارض در دانش علمی

۷۲- به ترتیب، «جهان متجدد، دانش علمی را محدود به کدام علم می‌دانست؟» و «چه علومی را علم محسوب نمی‌کرد؟»

۱) عقلی ـ علوم حسی و تجربی
۲) تجربی ـ علوم عقلانی و وحیانی
۳) عقلی ـ علوم تجربی و وحیانی
۴) تجربی ـ علوم حسی و عقلانی

۷۳- کدام گزینه مربوط به دیدگاه کسانی نیست که معتقدند دانش عمومی و دانش علمی رابطهٔ متقابل دارند؟

۱) دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود، بلکه دانش‌های فراتجربی مانند دانش‌های عقلانی و وحیانی را نیز شامل می‌شوند.
۲) دانش عمومی دانش غیرموثق و نامعتبر نیست، بلکه در آن دانش‌های حقیقی نیز وجود دارد.
۳) دانش علمی به دلیل امکان اعتباریابی نسبت به دانش عمومی از اعتبار بیشتری برخوردار است.
۴) دانش‌ها نه کشف و بازخوانی واقعیت، بلکه بازسازی واقعیت هستند که انسان‌ها برای سامان‌دادن به زندگی خود تولید می‌کنند.

۷۴- با توجه به دیدگاه‌های مختلف دربارهٔ رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی، در کدام دیدگاه (یا دیدگاه‌ها)، امکان فروپاشی مرز میان دانش علمی و دانش عمومی وجود دارد؟

۱) دیدگاه دوم
۲) دیدگاه اول
۳) دیدگاه دوم و سوم
۴) دیدگاه اول و دوم

۷۵- به چه دلیل دیدگاهی که دانش علمی را شامل دانش‌های فراتجربی نیز می‌داند، دانش علمی را در مقایسه با دانش عمومی، دارای اعتبار بیشتری می‌داند؟

۱) محدودکردن دانش علمی به دانش تجربی
۲) معتبرندانستن دانش عمومی
۳) امکان اعتباریابی دانش علمی
۴) عدم وجود دانش‌های صحیح و حقیقی در دانش عمومی

۷۶- کدام گزینه در ارتباط با شکل زیر صحیح است؟ *(نهایی شهریور ۱۴۰۲)*

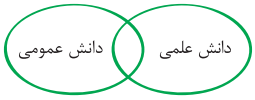

۱) تفاوت دانش علمی با دانش عمومی در روش آن‌هاست.
۲) دانش علمی علاوه بر دانش تجربی، دانش‌های فراتجربی را نیز شامل می‌شود.
۳) دانش عمومی پایه و اساس هرگونه دانشی از جمله دانش تجربی است.
۴) دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

درس اول: ذخیرهٔ دانشی

۱. درست **۲.** درست

۳. درست **۴.** درست

۵. نادرست؛ هرگاه در جامعه مسئلهٔ خاصی مطرح می‌شود، زمینهٔ لازم برای پیدایش و رشد **دانش علمی** (نه دانش عمومی) نسبت به آن مسئله نیز فراهم می‌شود.

۶. درست **۷.** درست

۸. درست

۹. نادرست؛ افرادی که دربارهٔ مشکلات و مسائل اجتماعی، **شناخت علمی** (نه دانش عمومی) دارند، از شناختی دقیق برخوردارند و می‌توانند برای آن‌ها راه‌حل‌های صحیح پیدا کنند.

۱۰. درست **۱۱.** درست

۱۲. نادرست؛ دیدگاهی که تفاوت دانش علمی با دانش عمومی را در روش آن‌ها می‌داند (دیدگاه اول)، معتقد است دانش علمی تنها از راه حس و تجربه به دست می‌آید.

۱۳. ذخیرهٔ آگاهی ـ ذخیرهٔ دانشی **۱۴.** دانش عمومی

۱۵. دانش عمومی **۱۶.** تأمل ـ اندیشه

۱۷. دانش عمومی

۱۸. دست‌برداشتن از بخشی از ذخیرهٔ دانشی به نفع بخشی دیگر ـ طرح ایده‌های جدید

۱۹. موضوع ـ روش تجربی **۲۰.** بازخوانی ـ بازسازی

۲۱. هویت فرهنگی ـ حل مسائل **۲۲.** از طریق حواس (دیدن و شنیدن و ...)

۲۳. از طریق تفکر و تعقل **۲۴.** ذخیرهٔ آگاهی

۲۵. ذخیرهٔ دانشی یا ذخیرهٔ آگاهی

۲۶. به سبب عادت (در راه‌رفتن، غذاخوردن و حرف‌زدن ما آگاهی‌ها و دانش‌هایی وجود دارد که به سبب عادت از نظر و توجه ما پنهان مانده است.)

۲۷. به دلیل مشارکت اعضای جهان اجتماعی در این دانش (ما انسان‌ها با ورود به جهان اجتماعی با دیگرانی که در آن جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شویم. این نوع از دانش را دانش همگانی یا دانش عمومی می‌گویند.)

۲۸. دانش عمومی

۲۹. به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی می‌رسد. آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کند ـ قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند. (ذکر یک مورد کافی است)

۳۰. علم تجربی **۳۱.** علوم عقلانی و وحیانی

۳۲. تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی

۳۳. بیکاری، فقر، نابرابری، قانون‌گریزی

۳۴. در صورتی که این علوم از روش تجربی استفاده کنند.

۳۵. رویکردی که روش تجربی را تنها روش کسب علم می‌دانست.

۳۶. باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

۳۷. الف) دانش عمومی ب) دانش علمی

۳۸. الف) روش تجربی را تنها روش کسب علوم می‌دانستند.

ب) رویکردی که دانش تجربی را تنها روش کسب علم می‌دانست با چالش‌هایی مواجه شد.

۳۹. الف) دیدگاه دوم ب) دیدگاه سوم

پ) دیدگاه اول

۴۰. الف) امکان اعتباریابی دانش علمی

ب) رابطهٔ متقابل دارند، بر یکدیگر اثر گذاشته و از هم اثر می‌پذیرند و به مرور متناسب می‌شوند.

۴۱. الف) صحیح ب) غلط (مربوط به دیدگاه اول است.)

پ) صحیح

۴۲. دانش علمی

۴۳. زبان، گشودنِ راه جدیدی برای ارتباط با جهان و فهم آن است. انسان دیگر صرفاً به دریافت‌های حسی خویش بسنده نمی‌کند و برای شناخت جهان اطراف خود، از دانسته‌های دیگران نیز بهره می‌برد. پرسش و پاسخ از دیگران، راه جدیدی برای فهم جهان هستی به روی او می‌گشاید.

۴۴. اگر دانش عمومی وجود نداشته باشد، زندگی اجتماعی ما مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌پاشد.

۴۵. اگر فردی به تنهایی زندگی کند، در برخورد با موقعیت‌های بسیاری که از آن‌ها آگاهی ندارد با مشکل مواجه می‌شود و نمی‌تواند کاری انجام دهد. هم‌چنین اگر بخواهد برای انجام‌دادن هر کاری بیندیشد، زندگی‌اش بسیار پرزحمت می‌شود.

۴۶. فردی که به تنهایی زندگی می‌کند، وقتی برای انجام عملی، فکر می‌کند و آگاهی لازم برای انجام آن را به دست می‌آورد، در صورتی که آن عمل موفقیت‌آمیز باشد، برای انجام آن در دفعات بعدی از همان دانش قبلی استفاده می‌کند؛ پس در وقت و انرژی او صرفه‌جویی می‌شود و می‌تواند به فعالیت‌های دیگر بیندیشد و بدین ترتیب به سختی بر ذخیرهٔ دانشی او افزوده می‌شود.

۴۷. زیرا انسان همواره از هوا استفاده می‌کند، اما در اغلب موارد متوجه آن نیست و از اهمیت آن غافل است. ما هنگامی متوجه وجود هوا می‌شویم که در آن تغییری رخ دهد و تنفس ما با مشکل مواجه شود. ما اغلب از آگاهی و دانشی که نسبت به کنش‌های خود داریم و از اهمیت و نقشی که این آگاهی در زندگی ما دارد، غافلیم و هنگامی که در موقعیت‌های ناآشنا قرار می‌گیریم، متوجه این آگاهی می‌شویم.

۴۸. ویژگی‌های دانش عمومی: ۱) گسترده‌ترین بخش ذخیرهٔ دانشی انسان است. ۲) در تعامل با دیگران از آن استفاده می‌کنیم. ۳) این دانش حاصل از زندگی است و انسان‌ها آن را در طول زندگی خود به دست می‌آورند.

۴۹. الف) ذخیرهٔ آگاهی: هر آن‌چه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی زندگی خود، مطالعات مدرسه‌ای، دانشگاهی و ... می‌آموزند، «ذخیرهٔ آگاهی» یا «ذخیرهٔ دانشی» آن‌ها را شکل می‌دهد.

ب) دانش عمومی: ما انسان‌ها با ورود به جهان اجتماعی با دیگرانی که در آن جهان اجتماعی زندگی می‌کنند، در مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و دانش‌ها سهیم و شریک می‌شویم. این نوع از دانش را «دانش عمومی» می‌گویند.

۵۰. کسی که دانش علمی دارد، اولاً: به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد.

ثانیاً: آسیب‌ها و اشکالاتی را که در شناخت عمومی راه پیدا کرده باشد، شناسایی می‌کند.

ثالثاً: قدرت دفاع از حقایق موجود در شناخت عمومی را پیدا می‌کند.

۵۱. بسیاری از مسائل و مشکلات را همهٔ کسانی که از دانش عمومی جامعه برخوردارند، می‌شناسند و برای حل مشکلات، راهکارهایی را پیشنهاد می‌دهند، اما افرادی که شناخت علمی نسبت به دانش عمومی دارند، به شناخت دقیق علمی این مشکلات می‌پردازند و می‌توانند برای آن‌ها راه‌حل‌های صحیح پیدا کنند.

۵۲. دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند. یعنی هر وقت در جامعه مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینهٔ لازم برای پیدایش و رشد **دانش علمی** نسبت به آن مسئله نیز فراهم می‌شود؛ مثلاً کاهش یا افزایش بی‌رویهٔ جمعیت در یک کشور می‌تواند زمینهٔ فعالیت و رشد علم **جمعیت‌شناسی** را فراهم کند.

۵۳. حل تعارضات میان دانش عمومی و علمی، گاه با دست‌برداشتن از بخشی از ذخیرهٔ دانشی به نفع بخشی دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید انجام می‌شود.

۵۴. جهان **متجدد**، براساس هویت دنیوی خود، دانش علمی را محدود و منحصر به **علم تجربی** می‌دانست و علوم عقلانی و وحیانی را از دایرهٔ علم بیرون می‌راند. اگر این تلقی جهان متجدد از علم در جوامع دیگری که علوم تجربی، عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند، سرایت کند، **تعارضاتی** را در **ذخیرهٔ دانشی** آن جوامع پدید می‌آورد.

۵۵. ۱) ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود. ۲) دانش عمومی به طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند. ۳) دانش علمی، از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند.

۴) دانش علمی، دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

۵۶. **در اوایل قرن بیستم** میلادی عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای «**موضوع**» علوم بر «**روش**» علوم تأکید کردند. آن‌ها گمان کردند تنها روش کسب علم، حس و تجربهٔ حسی است و با سخن‌گفتن از **وحدت روش علوم**، به تدریج این برداشت را دامن زدند که تنها «**علم تجربی**» علم است؛ آنان سایر علوم مانند فلسفه، اخلاق و علوم دینی را غیرعلمی نامیدند و علوم انسانی و اجتماعی را فقط در صورتی که از روش تجربی استفاده کنند، علم تلقی کردند.

۵۷.

علم	موضوع
علوم فیزیکی	طبیعت
علوم زیستی	موجودات زنده
علوم اجتماعی	کنش‌ها و پدیده‌های اجتماعی

۵۸. ویژگی‌های علوم انسانی و اجتماعی بومی (ایرانی و اسلامی) عبارت‌اند از:

- همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر بر حل مسائل جامعهٔ ایران
- دغدغهٔ کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط داشته باشد.
- در حل مسائل و مشکلات بومی جامعه مفید و کارآمد باشد.
- به زبان و منطق جهان‌شمول سخن بگوید.
- در گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان مشارکت داشته باشد.

۵۹. دیدگاهی که تفاوت دانش علمی با دانش عمومی را در روش آن‌ها می‌داند، قائل به تفاوت‌های زیر میان دانش علمی و دانش عمومی است:

- دانش علمی تنها از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید؛ ولی دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید.
- دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است.

۶۰. تصویر مذکور بیانگر دیدگاهی است که ویژگی‌های زیر را دارا می‌باشد:

- همهٔ دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند.
- دانش‌ها نه کشف و بازخوانی واقعیت، بلکه بازسازی واقعیت هستند.
- برتری دانش تجربی بر دانش حاصل از زندگی را بی‌اعتبار می‌داند.

۶۱. همهٔ دانش‌ها، دانش حاصل از زندگی (دانش عمومی) است و دانش عمومی پایه و اساس هرگونه دانشی از جمله دانش تجربی است.

۶۲. دیدگاهی که دانش‌های فراتجربی را در حیطهٔ دانش علمی قرار می‌دهد معتقد است که:

- دانش عمومی، دانشی غیرموثق و نامعتبر نیست، بلکه کم‌وبیش در آن، دانش‌های حقیقی و صحیح نیز وجود دارد.
- دانش عمومی نسبت به دانش علمی از اعتبار کم‌تری برخوردار است.
- دانش عمومی و دانش علمی رابطهٔ متقابل دارند.
- هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.

۶۳. تفاوت‌های میان دیدگاه اول و دیدگاه دوم (دربارهٔ رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی):

- دیدگاه اول قائل به تفاوت روش‌های دانش علمی و دانش عمومی است و معتقد است دانش علمی تنها از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید؛ ولی دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ به دست می‌آید، اما دیدگاه دوم این تفکیک و تفاوت را انکار می‌کند و همهٔ دانش‌ها را دانش حاصل از زندگی می‌داند.
- دیدگاه اول قائل به برتری دانش علمی بر دانش تجربی است، اما دیدگاه دوم برتری دانش علمی تجربی بر دانش حاصل از زندگی را بی‌اعتبار می‌داند.

۶۴. **۴** هر آن‌چه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی زندگی خود، مطالعات مدرسه‌ای، دانشگاهی و ... می‌آموزند، **ذخیرهٔ آگاهی** یا **ذخیرهٔ دانشی** آن‌ها را شکل می‌دهد.

۶۵. **۳** دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند.

۶۶. **۱** جهان‌های اجتماعی مختلف براساس **هویت فرهنگی خود**، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.

۶۷. **۲** دانش علمی باعث غنی‌ترشدن دانش عمومی می‌شود، نه برعکس.

۶۸. **۲** دانش علمی به طور کامل و همه‌جانبه از دانش عمومی حمایت نمی‌کند، زیرا ممکن است آسیب‌ها و اشکالاتی به دانش عمومی راه پیدا کرده باشند که از سوی دانش علمی قابل دفاع نباشد.

۶۹. **۳** **۷۰.** **۴**

علوم انسانی و اجتماعی ایرانی و اسلامی دانشی است که ناظر به حل مسائل جامعهٔ ایران (نه مسائل جهانی) بوده (رد گزینهٔ (۱))، دغدغهٔ کشف واقعیت (نه حقیقت) را داشته باشد (رد گزینهٔ (۲)) و مرزهای دانش علمی (نه عمومی) خود را به روی جهانیان بگشاید. (رد گزینهٔ (۳)).

۷۱. **۱** یکی از پیامدهای پدیدآمدن تعارض **در ذخیرهٔ دانشی جوامع**، این است که دانش علمی دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد.

۷۲. **۲** جهان متجدد، براساس هویت دنیوی خود، دانش علمی را محدود و منحصر به **علم تجربی** می‌دانست و سایر علوم **عقلانی و وحیانی** را از دایرهٔ علم بیرون می‌راند.

۷۳. **۴** این گزینه مربوط به **دیدگاه دوم** است که معتقد است دانش عمومی پایه و اساس هرگونه دانشی است.

۷۴. **۱** در برخی از نحله‌های **دیدگاه دوم**، مرز دانش علمی و دانش عمومی فرومی‌پاشد.

۷۵. **۳** **دیدگاه سوم** معتقد است دانش علمی به دلیل **امکان اعتباریابی** نسبت به دانش عمومی از اعتبار بیشتری برخوردار است.

۷۶. **۲** دانش علمی علاوه بر دانش تجربی، دانش‌های فراتجربی را نیز شامل می‌شود.